



## **ОСНОВНО УЧИЛИЩЕ "ХРИСТО БОТЕВ"- гр. РАКОВСКИ**

4150, гр. Раковски, ул. "Петър Богдан" № 48, 0884044334 – Директор;  
0884010340 – Зам.-директор УД; 0884768588 – Зам.-директор АСД,  
тел. 03151/2108; e-mail: [oubotev@oubotev.bg](mailto:oubotev@oubotev.bg)

**УТВЪРДИЛ:** .....

*Кремена Алексиева*

*Директор*

*на ОУ „Христо Ботев” гр. Раковски*

Приета

с Решение № на ПС № 11/ 14.09.2022 г.

### **Процедура при установен училищен тормоз/ насилие в ОУ „ Христо Ботев” гр. Раковски**

1. Всеки учител/служител на ОУ „Христо Ботев" гр. Раковски, който стане свидетел на училищен тормоз е задължен да се намеси и да го прекрати незабавно.
2. Ако свидетел на тормоза/насилието е ученик, трябва веднага да уведоми най- близкостоящия учител/служител.
3. В случай на тормоз, децата/учениците трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическия и вербалния контакт между тях.
4. Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по- късен етап. На първо място се мисли за живота и здравето на децата/учениците.
5. Ако детето има физически наранявания незабавно се уведомява медицинското лице в училище и по преценка, се търси съдействие от спешна медицинска помощ на тел.112
6. Задължително е веднага да се уведоми ръководството, педагогическия съветник/психолог и класния ръководител, които сигнализират на родителите и по преценка на други институции на местно ниво за съдействие.
7. В случаите, при които поведението на децата/учениците се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето”, Детска педагогическа стая към РУ - Полиция Раковски, МК БППМН по местоживееене или друга институция по компетентност. Това става по преценка на ръководството и членовете на Комисията.
8. Класният ръководител и педагогическият съветник/психолог, следва да проведат подробна индивидуална беседа с децата/учениците, за изясняване на казуса по действията им.
9. Извършват се целенасочени индивидуални консултативни беседи с ученика насилник, потърпевшия и родителите от класен ръководител, педагогически съветник/психолог.
10. При необходимост-насочване за психологическа и социална подкрепа към извън училищни структури.
11. Случаите на тормоз се разглеждат на извънредно заседание от членовете на комисия по противодействие на тормоза и училищния координационен съвет за превенция и противодействие на противообществените прояви в присъствието на учениците, родителите им, класен ръководител и при необходимост социален работник от отдел „Закрила на детето”.
12. Във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията.
13. Случаите на училищен тормоз, които се повтарят или са от второ и трето ниво на насилие и тормоз /приложение 1/ се регистрират в специална за целта книга от класния ръководител или педагогическия съветник/психолог. Описват се ситуацията, мерките, които са предприети и се предвиждат. Всички срещи и разговори с учениците и родителите се протоколират. Проведените заседания на Комисиите също се протоколират.
14. В случай на установени материални щети, същите следва да бъдат възстановени от родителите на извършителя в необходимия срок. / ПДУ/

ПРИЛОЖЕНИЯ ОТ МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В ИНСТИТУЦИИТЕ В СИСТЕМАТА НА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Действия при регистриране на тормоз: /да се използват приложенията от Механизма на МОН

Приложение 1: Класификация на формите на насилие и тормоз и предприемане на съответни действия

Приложение 2: Насоки за интервенция

Приложение 3: Кога, кой и къде може да подава сигнал за дете в риск?

Приложение 4: Примерни инструменти за оценка

**Приложение 1: Класификация на формите на насилие и тормоз и предприемане на съответни действия**

Нива на насилие и тормоз	Отговор на институцията	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
<p><b>ПЪРВО НИВО – НАРУШАВАНЕ НА ПРАВИЛАТА:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• <b>Форми на физическо насилие</b> са например: леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост.</li> <li>• <b>Форми на психическо насилие</b> са например: омаловажаване, клюкарстване, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругаене, клеветене, подигравки, унижение, заплахи, нецензурни/неприлични коментари, измисляне на прякори, изключване от групови или съвместни дейности, фаворизация/предпочитания, базирани на различие, разпространяване на слухове.</li> <li>• <b>Форми на сексуално насилие</b> са например: показване на неприлични жестове и действия, вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст, съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия.</li> <li>• <b>Форми на кибернасилие</b> са например: обидни колажи, снимки, видеа, коментари, обаждания и изпращане на обидни съобщения (SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи и др.), използване на дискриминативни и обидни етикети, използване на език на омраза, кражба на профили.</li> </ul>	<p>На първо ниво действията се предприемат от класен ръководител или учител заедно с родител, като се осъществява педагогическа работа – индивидуално, за група деца/ученици или за цялата група/клас. При наличие на щети от материален характер – те се възстановяват. Ако педагогическата работа не дава резултат и насилственото поведение се повтаря, последствията са посериозни, то тогава следва се да предприемат действия, предписани за ситуации от второ или трето ниво.</p>	<p>Ситуациите от първо ниво не се регистрират в Дневника със случаи, защото са първа проява на насилие и не се тълкува като тормоз.</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.</li> <li>2) Класният ръководител/учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие.</li> <li>3) Уведомяване на родител от класния ръководител/учителя.</li> <li>4) Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците от класния ръководител/учителя.</li> <li>5) Мерки и действия от страна на класен ръководител/учител – намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите.</li> <li>6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.</li> </ol>

Нива на насилие и тормоз	Отговор на институцията	Документирани	Последователност на процедурите за интервенция
<p><b>ВТОРО НИВО</b> – ПОВТАРЯНЕ НА ЕДНИ И СЪЩИ НАРУШЕНИЯ НА ПРАВИЛАТА ИЛИ НАСИЛИЕ С ПО-СЕРИОЗНИ ПОСЛЕДИЦИ – ТОРМОЗ: • <b>Форми на физически тормоз</b> са например: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плуене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса.</p> <p>• <b>Форми на психически тормоз</b> са например: изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация, подигравки, отправени пред целия клас или група, публично унижение, обиди; интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване.</p> <p>• <b>Форми на сексуален тормоз</b> са например: сексуално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози.</p> <p>• <b>Форми на кибертормоз</b> са например: непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с влогове, блогове, форуми, социални мрежи, заснемане и разпространение без разрешение, унижителни за детето снимки/видео, кражба на профил и използване език на омраза.</p>	<p>На второ ниво действията се предприемат от класен ръководител/учител заедно с психолог или педагогически съветник, председател или представител на координационния съвет и задължително участие на родител, като се уведомява директора. По преценка се подава сигнал до ОЗД и/или полиция.</p> <p>Координационният съвет прави оценка на риска и може да даде становище за инициране на работа по случай. Ако присъствието на родител не е в найдобър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, следва да се уведоми директора, който следва да се обърне към отделите за закрила на детето.</p>	<p>Ситуацията на тормоз се описва в Дневника със ситуации от свидетеля на случилото се или класния ръководител/учителя. Възстановяване на щети при наличие на такива.</p>	<p>1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.</p> <p>2) Учителят/класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Всеки служител, който е станал свидетел на насилието, може да подаде сигнал към ОЗД.</p> <p>3) Учителят/класният ръководител съобщава на Координационния съвет за случая. Прави се оценка на случая и по преценка директорът подава сигнал от името на институцията до ОЗД и/или полицията и се иницира работа по случай.</p> <p>4) Уведомяване на родител. 5) Мерки и действия – работа на координационния съвет: анализ на ситуациите от регистъра и предприемане на работа по случая.</p> <p>6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.</p>
<p><b>Нива на насилие и тормоз</b></p>	<p><b>Отговор на институцията</b></p>	<p><b>Документирани</b></p>	<p><b>Последователност на процедурите за интервенция</b></p>
<p><b>ТРЕТО НИВО</b> – СИСТЕМНА ЗЛОУПОТРЕБА, КАКТО И СИТУАЦИИ, В КОИТО СЪЩЕСТВУВА ОПАСНОСТ ЗА ЖИВОТА И ЗДРАВЕТО ЗА КОЙТО И ДА Е ОТ УЧАСТНИЦИТЕ В СИТУАЦИЯТА:</p> <p>• <b>Форми на физически тормоз</b> са например: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания,</p>	<p>На трето ниво се уведомява незабавно ОЗД и/или органите на полицията. Действията на ниво институция се предприемат от директора заедно с координационния съвет със задължителното участие на родител и</p>	<p>Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника със случаи, като по тях се предприема интензивна работа, включваща всички участници; правят се оценки на потребностите и план за действие, както и</p>	<p>1) Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници.</p> <p>2) Учителят/класният ръководител подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Незабавно се уведомява директорът и се подава сигнал към</p>

<p>намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, ограничаване на движението, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие.</p> <p>• <b>Форми на психически тормоз</b> са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, клетви, които накърняват сериозно достойнството, публично унижение, ограничаване на движението, склоняване за употреба на психоактивни вещества, включване в антисоциални групи и организации, изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на банди, последиците от които нараняват други.</p> <p>• <b>Форми на сексуален тормоз</b> са например: съблазняване от друго дете, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмешение.</p> <p>• <b>Форми на кибертормоз</b> са например: повторно действие на непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с влогове, блогове, форуми, социални мрежи, профили и лични данни, заснемане без разрешение, заснемане и разпространение на сцени на насилие, разпространение на записи и снимки и видео на детска порнография.</p>	<p>компетентни власти, организации и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове, отдел закрила на детето, полиция и др.). Ако присъствието на родител не е в найдобър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил училищната процедура, директорът следва да информира отделите за закрила на детето, центъра за социална работа и/или полицията. При материална щета се съставя Протокол за възстановяване на щетата.</p>	<p>се инициират процедури в съответствие със Закона за закрила на детето, Наредба за приобщаващото образование, Закона за предучилищното и училищното образование.</p>	<p>ОЗД и/или органите на полицията.</p> <p>3) Уведомяване на родител. 4) Консултации – предприемане на индивидуални разговори с участниците.</p> <p>5) Мерки и действия от страна на координационния съвет, интензивна работа по случай, информиране и насочване към други служби и/или услуги от страна на директора. Ако друга организация или услуга е въввлечена в работата с детето или ученика, институцията установява връзка с тези организации или услуги и синхронизира дейностите.</p> <p>6) Проследяване на изпълнението на предприетите мерки и действия.</p>
--	--	--	--

Допълнителни пояснения:

<b>Ниво на тормоз</b>	<b>Отговор на училището</b>	<b>Отговорни лица</b>
<p><b>Ниско ниво</b> на нарушаване на правилата /случва се еднократно за първи път/</p>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Прекратяване на действието, което нарушава правилата, заложен в ПДУ</li> <li>2. Уведомяване на класния ръководител.</li> <li>3. Уведомяване на педагогически съветник/психолог.</li> <li>4. Уведомяване на родител.</li> <li>5. Индивидуална работа с ученика за осъзнаване на неприемливото поведение. Извършва се от класен</li> </ol>	<p>Учител, класен ръководител, педагогически съветник/ психолог</p>

	ръководител, педагогически съветник/психолог. Изтъква се нарушеното правило – налага се съответната последица, според изработените правила.	
<b>Средно ниво</b> на нарушаване на правилата. Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата <b>без създаване на екстремни ситуации.</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Прекратяване на действието, което нарушава правилата, заложи в ПДУ</li> <li>2. Уведомяване на класния ръководител.</li> <li>3. Уведомяване на педагогически съветник/психолог.</li> <li>4. Уведомяване на ръководството.</li> <li>5. Уведомяване на родител.</li> <li>6. Започва се работа с ученика и семейството, с цел корекция в поведението.</li> <li>7. При необходимост – насочване за психологическа и социална подкрепа към извън училищни структури.</li> <li>8. Изготвя се Протокол за тормоз възстановяване на щетата, корекционна работа с ученика и родителите.</li> <li>9. Случаят се разглежда на заседание на координационен съвет.</li> </ol>	Учител, класен ръководител, педагогически съветник/психолог, Комисия за справяне с тормоза, координационен съвет
<b>Сериозно нарушаване на правилата</b> – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на детето-жертва, така и на детето-извършител	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Прекратяване на действието, което нарушава правилата, заложи в ПДУ.</li> <li>2. Осигуряване на медицинска помощ ако е необходимо, с цел опазване живота и здравето на децата/учениците.</li> <li>3. Уведомяване на ръководството.</li> <li>4. Уведомяване на класен ръководител.</li> <li>5. Уведомяване на педагогически съветник/психолог.</li> <li>6. Уведомяване на родител.</li> <li>7. Започва се работа с ученика и семейството, с цел корекция в поведението.</li> <li>8. При необходимост – насочване за психологическа и социална подкрепа към извън училищни структури.</li> <li>9. Изготвя се Протокол за тормоз.</li> <li>10. Възстановяване на щетата</li> </ol>	Класен ръководител, Директор, педагогически съветник/психолог, учители, координационен съвет, Комисия за справяне с тормоза, социален работник, ИДПС, обществен възпитател, медицинско лице

	11. Случаят се разглежда на заседание на координационния съвет и Педагогически съвет. 12. Насочване към ОКБППМН – Раковски за образуване на възпитателно дело; 13. Уведомяване на инспектор ДПС към РУП – Раковски, 14. Уведомяване на отдел „Закрила на детето” към ДСП – Раковски.	
--	---	--

### *Действия с учениците и родителите*

Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете. След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време да проследява поведението на децата и да дава обратна връзка. Може да потърси съдействие и от другите учители, които също да наблюдават поведението на децата и да реагират своевременно. Педагогическият съветник и психолога съдействат на учителя като следят детето във взаимоотношенията му с другите и дава насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост.

Учителите и педагогическият съветник трябва да работят и с родителите над случаи на тормоз. Необходима е съместна работа с родителите, за да се набележат дейности, които да са в интерес на детето. Да се оцени ситуацията и да помогнат за туширане на агресивното поведение на детето им. Да осмислят причините за постъпката и при нужда да бъдат насочени за работа на детето с психолог.

Родителите на другото дете, което е жертва на тормоз също трябва да бъдат консултирани. Често е необходима съдържаност в процеса на интервюиране и в двата типа ситуации. Не трябва да се допуска вината да се прехвърли само върху агресора, а да се прецени как поведението на сина или дъщерята, които в случая са жертви също са допринесли за конкретния случай. По време на срещата акцентът да бъде върху училищната анти-тормоз политика, за чието създаване и прилагане са помогнали родителите и върху това как тя може да бъде изпълнена за доброто на училището и за доброто на детето. Да се върви по един и същи път към разрешаване на проблема заедно. Целта е да бъдат защитени правата на децата, да бъдат удовлетворени и двете страни в казуса, но да се запази доброто име и репутацията на училището като институция.

### **Запознати с процедурата:**

№	Име, фамилия	Длъжност	Подпис
1	Кремена Алексиева	Директор	
2	Мария Домовчийска	Зам. - директор УД	
3	Недослава Николова	Ресурсен учител/ Психолог	
4	Желязко Атанасов	Ресурсен учител/ Учител по ФВС	
5	Петър Кривчев	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
6	Снежана Царова	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
7	Мария Ряпова	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
8	Невена Бодушка	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
9	Надежда Пънкина	Учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
10	Екатерина Сейрекова	Учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
11	Светослава Гълъбова	Учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
12	Валентина Иванчева	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	

13	Венелин Чернашки	Главен учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
14	Иванка Комитова	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
15	Петър Землярски	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
16	Мариана Терзийска	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
17	Мария Антонова	Учител, учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
18	Лидия Пенишева	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
19	Невена Ружина	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
20	Милена Лесова	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
21	Моника Даржалиева-Косова	Старши учител общообразователен учебен предмет в прогимназиален етап	
22	Павлина Плачкова	Старши учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
23	Николина Фотева	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
24	Татяна Лесова-Говедарова	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
25	Росица Изевкова	Старши учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
26	Ива Балинска – Господинова	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
27	Елена Гаджева	Старши учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
28	Мария Иванова	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
29	Таня Чукурлиева	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас) - ЦОУД	
30	Кристиян Айлов	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
31	Мая Драгоева	Старши учител, начален етап на основно образование (I-IV клас) - ЦОУД	
32	Галина Иванчева	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
33	Лиляна Кисова	Старши учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
34	Екатерина Друмчийска	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас) - ЦОУД	
35	Соня Кабаиванова	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
36	Соня Радулска-Храненикова	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас) - ЦОУД	
37	Ана Боргоджийска	Главен учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
38	Ана Димитрова	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас) - ЦОУД	
39	Янка Арлашка	Старши учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
40	Ангелина Генчева	Старши учител, начален етап на основно образование (I-IV клас) - ЦОУД	
41	Мария Чепишева	Старши учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
42	Златка Николова	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас) - ЦОУД	
43	Диляна Петрова-Изевкова	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
44	Марина Мирчева	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас) - ЦОУД	
45	Даниела Говедарска	Старши учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
46	Камелия Чолакова	Старши учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
47	Павлина Матейчина	Старши учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	

48	Иванка Чанова	Учител, начален етап на основно образование (I-IV клас)	
49	Веселина Гаджева	Старши учител, чужд език в начален етап на основно образование (I-IV клас)	
50	Силвия Георгиева	Учител, ПГ	
51	Мария Пенсова	Зам. – директор АСД	
52	Павлина Зенкова	Главен счетоводител	
53	Галя Орешкова	Системен администратор	
54	Мария Пеева	ЗАС/ Касиер-домакин	
55	Славка Говедарска	Технически сътрудник	
56	Йосиф Гендов	Огняр	
57	Валентин Търновалийски	Портиер/охрана	
58	Кирил Алексиев	Работник, поддръжка на сгради	
59	Радка Гендова	Чистач/хигиенист	
60	Елена Йовчева	Чистач/хигиенист	
61	Любомира Кисова	Чистач/хигиенист	
62	Пенка Бонева	Чистач/хигиенист	
63	Любка Печева	Чистач/хигиенист	
64	Катя Неделчева	Чистач/хигиенист	
65	Тереза Пеева	Чистач/хигиенист	
66			
67			

2022/2023 учебна година  
гр. Раковски